

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Ljudska skupščina
Aškerčeva
LjubljanaNI NAIVNO, MARVEC
POLITIČNO ZRELO.
TUDI TAKO JASNO
POVEDALO, DA ODKLANJA RAZBIJACE
SLOVENSKE ENOTNOSTI

LETNIK VIII.

CELOVEC, SREDA, 4. MAREC 1953

ŠTEV. 14 (565)

Generalna skupščina OZN spet zaseda

V torek minulega tedna se je Generalna skupščina OZN spet sestala k drugemu delu svojega letošnjega zasedanja. Ko je politični odbor razpravljal o korejskem vprašanju, je kot prvi govoril vodja ameriške delegacije Cabot Lodge, ki je poudaril, da bi bila brez sovjetske aktivne pomoči Kitajcem in Severnim Korejcem vojna na Koreji že zdavnaj končana, kajti ZSSR je pripravila korejsko vojno s tem, da je oborožila Severne Korejce ter da Kitajcem neprestano pošilja vojaški material. Svoj govor je zaključil s poudarkom, da bi zaman iskali boljšo resolucijo o korejskem vprašanju od one, ki jo je predlagala Indija.

Sovjetski delegat Višinski je spet zahteval udeležbo predstavnikov Severne Koreje, kar pa je bilo odklonjeno, čeprav indijski delegat ni imel ničesar proti navzočnosti severnokorejskih delegatov. Avstralski delegat je dejal, da njegova vlada odločno podpira načelo, da ne more biti nikakršnega sporazuma izven okvira indijske resolucije o rešitvi korejskega spopada, ki jo je sprejela Generalna skupščina

v prvem delu zasedanja s 54 proti 5 glasovom.

Vodja ameriške delegacije v OZN Cabot Lodge je imel sestanek s šefi delegacij južno-ameriških držav in jim opisal vzroke, zaradi katerih se ZDA drže indijske resolucije o Koreji, ki jo je sprejela Generalna skupščina decembra lani. Po njegovem mnenju bi vsaka nova resolucija lahko le oslabilo podporo, ki jo je dala Generalna skupščina indijski resoluciji.

Angleški duhovnik pozdravlja
prihod maršala Tita v London

Kakor poroča francoska poročevalna agencija AFP iz Londona, je yorški nadškof anglikanske cerkve pozval svoje vernike, naj pristrčno sprejmejo maršala Tita, ko bo obiskal London. Poudaril je, da ta njegov poziv ne pomeni soglasja s Titovim svetovnim naziranjem, marveč naj bo izraz priznanja za hrabrega moža in izraz simpatije do njegovega močnega odpora proti agresivnim namam Sovjetske zveze.

Pomlad se že poraja, a še vedno je zamrznjeno Vrbsko jezero

Trenja in težave okoli snovanja nove vlade

Zvezni prezident je ponovno poveril Figla — Na Dunaju so v polnem teku medstrankarska pogajanja

Komaj so bili objavljeni volilni rezultati, ki so pokazali mogočen napredek socialistične stranke in njeno neizpodbitno zmago po številu glasov, pa je že začelo deževati izjave in komentarje k volitvam z vseh strani. Da so se že prve take izjave funkcionarjev posameznih avstrijskih strank ter komentarji strankarskih in „neodvisnih“ časopisov sukalje okoli bodočega sestava nove avstrijske vlade in vprašanja spremenjenega razmerja političnih sil v državi, je samo po sebi razumljivo.

Če je predvsem v prvi fazi predvolilne kampanje bilo mnogo govora o nadaljnjem obstoju ali propadu dosedanje vladne koalicije, je po volilnem izidu postalo več ali manj jasno, da se bo ta koalicija obdržala. Pričakovana in zlasti od OeVP zaželjena ojačitev skrajnega desnega krila, da bi moglo priti do nove koalicije med OeVP in VdU, je izostala, ker je VdU doživel prav tak poraz na volitvah kot OeVP sama, ki je že poprej morala videti, da bo nazadovala.

Po sedanjem razmerju političnih sil, za katero je značilna po eni strani socialistična večina glasov, po drugi strani pa — zaradi posebnosti razdelitve parlamentarnih mandatov na posamezne zvezne dežele — večina OeVP v parlamentu za en mandat, bi bila enostranska vlada pač na zelo majavih nogah. Zato in prav zato je najbolj verjetno, da bo ostalo pri dosednji vladni koaliciji, v kateri pa SPOe upravičeno zahteva močnejše pozicije kot doslej.

OeVP-jevska taktika zavlačevanja konstruktivnega dela povsod tam, kjer se majajo njene pozicije, je prav zdaj ob potrebnem snovanju nove vlade prišla do očividnega izraza. Z vsilo bi hotela OeVP vsaj še nekaj dni ali ur obdržati svoje vladne pozicije. Zato je tudi na prvi seji ministrskega sveta po volitvah, na kateri bi po vseh pravilih in demokratičnih običajih vlada morala skleniti svojo ostavko, OeVP preprečila tozadevni sklep, da bi tako zavlekla odstop stare in snovanje nove vlade. Kot prozoren vzrok je OeVP na tej seji ministrskega sveta navajala, da more vlada odstopiti šele po uradni razglasitvi volilnih rezultatov in ko poteče ustavni rok za morebitne ugovore proti volitvam.

Da so OeVP-jevski šefi na ministrskih stolčkih tu delali račun brez krčmarja, se je pokazalo naslednji dan, ko sta bila dosednji zvezni kancler Figl in podkancler dr. Schärff sprejeta pri zveznem prezidentu, da ga obvestita o sklepu ministrskega sveta glede odstopa vlade. Zveze po razglasitvi uradnih volilnih rezultatov. Zvezni prezident dr. Körner pa je nepričakova-

no izrazil željo, naj vlada takoj odstopi. S tem je brez dvoma varoval demokratične navade in mu je nato Figl hočeš nočeš ponudil ostavko vlade, ki jo je seveda sprejel ter poveril dosedanje vlado, naj vodi vladne posle še naprej, dokler ne bo sestavljena nova vlada. To je bil prvi uspeh socialistov ob snovanju nove vlade, saj so že takoj po spoznanju svoje volilne zmage zahtevali, naj stara vlada nemudoma odstopi.

Ko so bili minuli petek zastopniki vodstev obeh najmočnejših strank pri zveznem prezidentu, da mu poročajo o položaju, je le-ta apeliral nanje, naj pospešijo pogajanja za sestavo nove vlade ter pozval OeVP kot v parlamentu najmočnejšo stranko, naj imenuje osebo za bodočega kanclerja. Po očividnem oklevanju v OeVP-jevskih vrhovih, koga naj imenujejo, je v nedeljo strankin predsednik ing. Raab izročil zveznemu prezidentu pismo, v katerem je ponovno predlagal dosedanjega kanclerja Figla, ki je brž nato bil sprejet pri zveznem prezidentu in prevzel poveritev za sestavo vlade.

Kot že prej so tudi še po imenovanju Figla za novega kanclerja očitne težnje OeVP, da bi pritegnila v vlado tudi VdU-jeve. S tem bi namreč hotela preprečiti po volilnem izidu upravičeno zahtevo socialistov po večjem vplivu v novi vladi, ker bi ministrski stolček,

ki se ji maja, ne dobili socialisti, ampak OeVP-jevski reakcionarni brat VdU. Tako tristransko koalicijo po želji OeVP pa je odločno odklonilo vodstvo SPOe in izjavilo, da zanj ne pride v poštev vlada, v katero bi bil pritegnjen tudi VdU, ki ga lahko smatramo za stranko s fašistično-nacističnimi težnjami, ker bi to škodovalo najmanj zunanjepolitičnemu ugledu Avstrije.

Medstrankarska pogajanja za sestavo nove vlade, ki so se vsaj informativno vršila že od odstopa stare, so se uradno začela včeraj. Do zaključka redakcije našega lista ispehi teh pogajanj in razgovorov na Dunaju še niso bili znani. Vsekakor pa se iz krogov OeVP-jevskih mogotcev še vedno slišijo glasovi, češ, da ne mislijo popustiti „prenapetim zahtevam“ socialistov in da bodo vztrajali, da bi bilo le boljše pritegniti v novo vlado in s tem k „odgovornosti“ tudi tretjega koalicijskega partnerja VdU.

Iz tega bodo brez dvoma nastale marsikateri pričakovane in nepričakovane težave. Smatramo pa, da je SPOe sedaj dovolj močna, da ji ne bo treba popustiti v svojih zahtevah po močnejših pozicijah v novi vladi in da bo ves politični razvoj v Avstriji slej ali prej moral ubrati smer, ki so jo nakazale zadnje volitve s prepričljivo zmago SPOe in s tem demokratičnih sil v državi.

Prva skupina izletnikov-naročnikov „Slovenskega vestnika“ pred vhom v Postojnsko jamo
(Glej poročilo o izletu na 3. strani.)

Napačni aduti

Med kvartopirci se mnogokrat najdejo drzni hazarderji, ki stavijo včasih vse na eno ali dve karti. Zgodi se, da se jim igra posreči, še večkrat pa se zgodi, da vse zaigrajo, ne samo denar, marveč tudi poštenje.

Tudi v Mohorjevi hiši so dva meseca igrali hazard. Ne kakor običajno kvartopirci igrajo prepovedano igro s kartami. Ne. Mnogo hujše. Igrali so politični hazard. Igrali so za usodo slovenskega naroda na Koroškem. Do 22. februarja tega leta. Tega dne pa so igro zgubili, kakor jo dostikrat zgubijo tudi najbolj premeteni in z vsemi goljufivimi triki podkovani kvartači.

Pa zakaj so igro zgubili? Zgubili so jo zato, ker niso imeli adutov v rokah. Štiri leta so se igračkali s praznim besedičenjem, govorili in pisarili so o „narodnih, kulturnih in gospodarskih idealih“, a je vsa štiri leta ostalo vse le pri puhlih besedah. Niso bili niti voljni niti zmožni, da bi besede prelili v stvarno in za ljudstvo koristno dejavnost. V življenju pa besede trajno ne mičejo, treba je tudi dela in to koristnega in vidnega kulturnega in gospodarskega dela. Oni pa so vsa leta samo lepo govorili, zraven pa skušali izpodkopavati, rušiti in razbijati še to, kar so drugi sicer brez votlo donečih besed in brez velikega hrupa, zato pa s tem večjim trudom gradili. In tako so, ko je prišel čas preizkušnje, stali praznih rok, seznam njihovih dobrih del je ostal nepopoln. Pa so se v zagati odločili za tvegano igro, za hazardno politično igro.

Najbolj jih je zaskrbelo, kje vzeti adute, da bi se igra iztekla po njihovih željah. Za glavni adut niso bili v zadregi. V škofijskem dvorcu so ga jim že leta 1949 stisnili v roke. Namreč monopol na vero in krščanstvo z ustreznimi navodili, kako ga je treba uporabljati. Spet jim je dobrodošel. A so tokrat prezrli, da to sredstvo učinkuje samo v točno odmerjenih količinah in da odpove kakor medikament, če se ga jemlje in deli z veliko žlico. Laiki pri „Tedniku“ so ga pričeli deliti kar na debelo, mnogo preveč na debelo. Mnogi poštene verniki so opazili, da je to „Tednikovo“ krščanstvo zlagano, predebelo zlagano. Ko je „Tednik“ v svoji vnemi za vero in Boga pričel pisariti celo o božjem očesu, kako bo gledalo v samotno volilno celico in kontroliralo glasovnice v kuvertah in kako bodo vsi rajni sorodniki bdeli nad vsakim volivcem, da bi ja oddal svoj glas za KDS, tedaj se je marsikomu dokončno zjasnilo. Marsikdo je spoznal, da ljudem, ki so zmožni do take mere smešiti Boga in vse, kar je poštemu kristjanu svetega, dejansko ne gre ne za vero in ne za krščanstvo in ne za Boga in Kristusa, marveč le za umazano in bogokletno politično igro pokvarjencev, ki s poštenimi sredstvi ne morejo

upati, da bi uspeli. Tako je njihov prvi zlagani adut sam doprinesel, da so igró izgubili.

Za zadnje tri tedne so menili, da imajo še en adut v rokah. Slovenstvo, KDS je edina slovenska stranka, so se kramarsko ponujali, čim je Demokratična fronta po brezizglednih naporih za slovensko enotnost pozvala Slovence, naj podprejo socialistično stranko in deželnega glavarja Wedeniga, proti nakanam nacističnega SA-Standartenführerja in njegovih pajašev.

Toda KDS tudi z adutom slovenstva ni uspela preslepiti volivcev. Preveč jasno se je namreč že pred rojstvom KDS pokazalo, čigavih očetov otrok da je v resnici. Zavedni slovenski ljudje namreč niso prešli ploskanja in pohvale, ki je bil deležen prof. Tischler in njegova „Heimattreue“ od strani nemških šovinistov pri „Kleine Zeitung“. Čim pa je dete shodilo in spregovorilo svoje prve besede, je še samo izbruhalo vse svoje sovraštvo do slovenskega naroda v Sloveniji, do slovenske knjige in do slehernih stikov med našim ljudstvom na Koroškem in med rodnimi brati na jugu.

Zato se je v zadnjem tednu pred volitvami celo samemu g. Tischlerju začelo jasiti, da je zaigral tudi na svojo slovensko karto. To, kar je tik pred koncem podvzel, pa že sam ni več mogel verjeti, da bi mu lahko služilo za adut v njegovi protinarodni igri. Tischlerjev štiri strani obsegajoči nemški letak „Christliche Demokratie“, ki je priromal tudi v marsikatero zavedno slovensko hišo in ki je vseboval s polnim podpisom in sliko odkriti Tischlerjev poziv in prošnjo na „Windische“, naj ga za božjo voljo vsaj ti volijo za poslanca, je pri mnogih naših zavednih ljudeh mogel učinkovati k večjemu kot adut proti KDS.

V koliko je ta obupni poziv segel do srca „vindišarjev“, katerim je bil namenjen — torej tistemu čudnemu narodu, ki se je po vojni spet porodil v glavah Steinacherja in njemu podobnih in proti katerega eksistenci so pri „Tedniku“ zaradi lepšega od časa do časa nekoliko zarohneli, da bi izgledali vsaj malo slovenski, kar pa v bodoče spričo tega sramotnega dokumenta ne bodo več mogli — je seve težko dognati. Vsekakor je padlo v oči, da je KDS skoro po vseh slovenskih krajih zgubila glasove, da pa jih je nekaj pridobila v mestu Velikovec in Pliberku. Morda se je nekaj Steinacherjevih, Kuchinkovih in Metnitzevih „vindišarjev“ dejansko potrudilo za svojega „ganz Einheimischen“ in „engeren Landsmann“, saj smo videli, da je v tem smislu dajal navodila celo posebni ÖVP-jevski letak v Podjuni. Če je tako, potem je pa seve sploh vprašanje, ali Tischler ni zgubil pri Slovencih še mnogo več glasov kakor 800 in ali ni morda med njegovimi borimi 3880 glasovi sploh cela vrsta ÖVP-jevsko-vindišarskih, s katerimi so mu hoteli rešiti življenje. Zelo sumljivo so vsekakor solze, ki jih je takoj po volitvah potočila še pred nedavnim tako vesela „Kleine Zeitung“, solze žalosti namreč, da so Titovi pristaši nadkrilili Tischlerjevo edino slovensko stranko in da Slovenci sedaj na žalost spet ne bodo imeli svojega besednika, priprošnika in dobrotnika v deželnem zboru.

Tako nekako otožno jadikujejo in tarnajo sedaj pri „Kleine Zeitung“. Pa se ne da nič pomagati. Slovenci so pač v ogromni večini drugega mnenja in so Tischlerju na volitvah kar odkrito povedali, da ga ne marajo niti za svojega besednika, še manj pa za svojega priprošnika, niti ne v nebesih niti na zemlji, najmanj pa v koroškem deželnem zboru. Naše ljudstvo je v veliki meri že spregledalo, ponekod pa še bo, da so igrali v Mohorjevi hiši goljufivo igro in da sta jim v tej hazardni igri služila krščanstvo in slovenstvo kvečjemu kot napačna aduta.

Zato je popolnoma napačno in zlobno, če vodstvo KDS enako kakor vodstvo VdU podtika krivdo za poraz naivnosti našega ljudstva in mu očita nezrelost, namesto da bi iskalo in videlo krivdo za svojo polomijo pri samem sebi. Naše ljudstvo namreč ni naivno, pa čeprav bodo morda v „Tedniku“ to še večkrat zapisali, marveč je pošteno in politično zrelo. Prav zato je tudi tako jasno povedalo, da odklanja razbijače slovenske enotnosti in krivce, ki so v službi protislovenskih sil, s svojim razbijaškim nastopom preprečili slovensko zastopstvo v koroškem deželnem zboru.

Desetletnica zgodovinskega zasedanja AVNOJ

Letos bodo vse ljudske republike FLRJ proslavile posebno svečano desetletnico drugega zasedanja AVNOJ v Jajcu. V Bosni in Hercegovini bodo ob tej priložnosti odkrili čez 40 spominskih plošč, razširili muzeje NOB obnovili zgradbe, v katerih so za časa vojne prebivali tov. Tito, Vrhovni Štab, Centralni komite itd.

Slovenski gospodarji se pridno učijo

V štirinajstih različnih krajih od Pliberka pa do Ziljske Bistrice se v teh dneh vrstijo „Drugi kmetijski visokošolski tedni Slovenske kmečke zveze“. Povsod je živahno zanimanje za strokovna predavanja domačih referentov in gostov iz Slovenije. Lanski uspehi privabljajo tudi letos znanja željne stare in mlade gospodarje.

Kakor lani je spet letos nanesele slučaj, da v istem času prireja svoj kmetijski visokošolski teden tudi Deželna kmetijska zbornica v Celovcu. Hvalevredno je to prizadevanje. Le da zbornica tudi letos ne upošteva potreb našega ozemlja, da bi posredovala slovenskemu člo-

veku strokovno izobrazbo tudi v domačem slovenskem jeziku.

Kakor lani tudi letos dela „Tednik-Kronika“ propagando samo za nemška predavanja v Celovcu, o slovenskih predavanjih po naših krajih pa ta list molči in jih bo kakor lani morda tudi letos kvečjemu spet napadel, ker so prišli predavatelji tudi iz Slovenije. To je menda zelo nevarno za obstoj koroških Slovencev. Ti pa so seve drugega mnenja in so hvaležni Slovenski kmečki zvezi, da skrbi za gospodarski napredek in strokovno izobrazbo na našem ozemlju. Zlasti hvaležni pa so za pomoč, ki jo tudi v tem primeru spet nudi našemu ljudstvu matični narod.

Evropska skupnost le počasi napreduje

Minuli teden je bila v Rimu konferenca šestih evropskih držav. Sestali so se zunanji ministri Francije, Zapadne Nemčije, Italije, Belgije, Holandije in Luksemburga. Pogojno so sprejeli francoske dopolnilne protokole k pogobi o evropski obrambni skupnosti, ki jih bodo znova pregledali in dopolnili, tako da bodo upošteevane francoske zahteve, hkrati pa odstranjena vsakršna bojazen Nemčije zaradi dodatnih francoskih pravic.

Zadnje francoske zahteve o reviziji predvidene pogodbe o evropski vojski, ki bi deloma dopuščala tudi francosko nacionalno vojsko, je v začetku naletela na močan odpor v Nemčiji, ki terja enakopravnost. Vendar pa so se zadnje izjave zapadnonemškega poverjenika za obrambo Blancka pokazale, da je nemška vlada kljub vsemu, zlasti pa, če bi Francija vendarle svoje dodatne protokole primerno spremenila, trdno odločena čim prej začeti z ustvarjanjem evropske obrambe. Pomembna ovira v tej občutljivi zadevi je pa še vedno De Gaulle, ki je pred kratkim znova izjavil, da bi bila utopitev francoske armade v evropski vojski pod ameriškim poveljstvom največja napaka.

Medtem ko se velike zapadnoevropske države le z raznimi pogoji počasi približujejo evropski skupnosti, pa so ostale države iz tega kroga pokazale veliko večje nagnjenje, da bi do te nove formacije čim prej prišlo. Evropsko navdušenje De Gasperi je Italije, ki se ji pri celi stvari menda najbolj mudi, je pač

v tem, ker računajo, da bodo lahko pristavili svoj lonček za Trst in morda že kaj več, pa tudi, da bodo imeli od evropski skupnosti čim več drugih koristi.

Zanimivejše pa so težnje Holandcev, Belgijcev in Luksemburžanov. Holandci so se na rimski konferenci izrazili za čim večje gospodarsko delovanje in ukinitve trgovinskih carin, kar bi po njihovem mnenju v prvi vrsti prispevalo k ureditvi evropske skupnosti. Belgijci in Luksemburžani, ki se čutijo zaradi slabih izkušenj v preteklosti še vedno zelo ogorčene od trenj med obema velikima sosedoma — Nemčijo in Francijo, si pa nasprotno želijo čim večjega političnega zblizanja.

Dobro obveščeni krogi v Londonu trdijo, da bo britanska vlada v kratkem izročila francoski vladi in vladam ostalih držav bodoče zapadnoevropske skupnosti svoje načrte o sodelovanju s to organizacijo. Trenutno jih še proučuje.

Lovci! Na divje prašiče gremo!

Pred nedavnim smo napovedali, da bo naše uredništvo omogočilo lovem-naročnikom „Slovenskega vestnika“ lovski izlet v kočevske gozdove in pohod na divje prašiče.

Upoštevajoč željo in nasvet nekaterih naših zainteresiranih lovcev, naj organiziramo ta izlet še pred pričetkom večjega pomladanskega dela na polju, sporočamo, da bomo izvedli

izlet v dneh od 20. do 23. marca 1953

Odhod iz Podrožnice bo v petek, dne 20. marca ob 17.55 uri, povratek v Podrožnico pa predvidoma v ponedeljek, dne 23. marca ob 12.15 uri. Kakor smo že objavili, bodo stroški izleta izredno nizki in sicer 125 šilingov ter dodatnih 10 šilingov za oskrbo skupnega potnega lista in vize, vsega skupaj torej 135 šilingov na osebo.

Prijave za izlet in navedeno vsoto je treba oddati ali poslati najkasneje do 14. marca na naslov: Uredništvo „Slovenskega vestnika“, Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10. Prijavi je treba priložiti veljavni potni list ali pa osebno izkaznico (Identitätsausweis). Kdor po vojni še ni bil v Jugoslaviji, naj priloži tudi dve sliki.

Izleta se lahko udeležijo samo lovci, ki so naročniki „Slovenskega vestnika“.

Lovci-naročniki! Gotovo vas mikajo nova lovška doživetja ob srečanju z divjim prašičem. Korajža velja! Prijavite se pravočasno. Zamudniki bodo ostali doma.

Uredništvo „Slovenskega vestnika“.

Nemirna Perzija

Politična trenja v Perziji, ki jih je sprožil in jih vedno spet znova izzove anglo-iranski petrolejski konflikt, so se koncem minulega tedna spet občutno zaostri. Zaradi nekaterih

nesporazumov med ministrskim predsednikom Mosadikom in perzijskim šahom je slednji sporočil v soboto predsedniku parlamenta Kašaniju, da namerava za nedoločen čas zapustiti svojo državo in odpotovati v inozemstvo.

To je izzvalo v glavnem mestu Teheranu večje demonstracije, med katerimi je bila ubita ena oseba, več pa jih je bilo ranjenih, ker je policija takoj pred Mosadikovo palačo, kjer so demonstrirali kraljevi pristaši, kakor tudi pred parlamentom, kjer so bile protidemonstracije Mosadikovih privržencev, streljala na demonstrante.

Tudi pred kraljevo palačo se je zbrala ljudska množica in zahtevala, naj šah ostane v deželi. Le-ta se je na zahtevo demonstrantov pojavil na balkonu in izjavil, da do nadaljnjega ne bo zapustil države.

Ministrski predsednik Mosadik je med demonstracijami moral pobegniti iz svoje hiše, v katero se je vrnil šele drugi dan. Kljub temu se noče udati ter si je z občutno čistko v vrhovih vojske in policije zagotovil oblast nad oboroženimi silami. Šahovim pristašem pa je uspelo zasesti radiopostajo, da se „preko nje ne bi širila izdajalska propaganda“. V začetku tega tedna se je napetost med Mosadikom in šahom še stopnjevala.

V povolilni bolnici

Iz „Weltspresse“

Pacient ÖVP novinarju: „Le zapišite: Volkspartija se je sijajno uveljavila!“

KOLENDAR

Sreda, 4. marec: Kazimir.
Četrtek, 5. marec: Evzebij.
Petek, 6. marec: Perpetua in Felicita.

SPOMINSKI DNEVI

4. 3. 1844 Rojen na Muljavi na Dolenjskem pisatelj Josip Jurčič — 1849 Dunajska vlada izdala uredbo za ustanovitev državnega zakonika in prvič uradno zabeležila izraz „slovenski jezik“ — 1862 Umrli ruski pisatelj N. V. Gogolj.
5. 3. 1827 Umrli znameniti francoski matematik in astronom Laplace — 1907 V Franciji izvedena ločitev cerkve od države.
6. 3. 1836 Rojen v Podsmreki pri Velikih Laščah pesnik in pisatelj Josip Stritar.

Smihel nad Pliberkom

Zaradi predvolilne razgibanosti v naši občini smo se s poročilom o naši kulturni prireditvi, ki smo jo imeli v nedeljo, dne 8. februarja, nekoliko zakasnilo, zato hočemo to danes nadonadliti.

Kljub volilni borbi je naše Slovensko prosvetno društvo „Peca“ v vztrajnih vajami naštudiral igr „Teta na konju“ in jo imenovala nedeljo postavilo na oder. Kakor vedno, so ljubitelji slovenske igre tudi tokrat napolnili Šercerjevo dvorano v pričakovanju lepega užitka. Prireditve sama je bila posvečena Prešernovi proslavi in se je tako tudi naše društvo na ta način oddolžilo spominu največjega slovenskega pesnika prvaka. Zato sta bili na sporedu uvodoma dve recitaciji iz zbirke Prešernovih poezij. Naš Stanko iz Smihela in Lesjakova iz Podgora sta mojstrsko recitirala „Železno cesto“. Recitacija je bila tako posrečena, da je izzvala viharo navdušenja in avplavz. Nato pa je še Lesjakova deklamirala „Nezakonska mati“ in sicer zelo doživeto in z občutkom.

Po tej kratki in lepi proslavi Prešernovega spomina je sledila igra „Teta na konju“. Kakor je že v svojem pozdravnem nagovoru omenil predsednik društva Janko Pečnik, je igra „Teta na konju“ kot veseloigra, ki naj gledalce v resnih in burnih časih volilne borbe razvedri in za kratke urice sprost vsakdanjih morečih brig in skrbi, svoj namen tudi popolnoma dosegla. Ljudje so napeto sledili prizoru za prizorom in so se iz dna srca nasmejali. Živahno ploskanje je bilo viden izraz zadovoljstva in navdušenja vseh navzočih. Pa so se tudi igralci izkazali in brez izjeme svoje vloge odlično podali. Zadovoljni so se razšli številni udeleženci prireditve z željo, da bi bili kmalo spet deležni tako plemenitega užitka.

Igralci pa so po uspeli prireditvi še nekaj časa ostali pri Šercerju, kjer se je razvila prav prijetna in domača družabnost.

Borovlje

V poročilu v sobotni številki o volilnih rezultatih v naši občini je bilo pomotoma navedeno, da je VdU napredoval za 44 glasov, nasprotno je res, da je za 44 glasov od zadnjih volitev nazadoval in je tako VdU doživel tudi v Borovljah neuspeh.

Prvi izlet naših naročnikov v Postojno

Prvi izletniki, ki so se priglasili na izlet v Ljubljano in Postojno, ki ga je za naročnike „Slovenskega vestnika“ organiziralo uredništvo, so se v ponedeljek popoldne polni zadovoljstva, srečni in polni nepozabnih lepih doživetij vrnili. Na vprašanje, kako je bilo, niso mogli drugače odgovarjati, kakor: Lepo, prekrasno, skratka nepopisno, ker vso to lepoto je treba, da jo vsak sam doživi, ker dopovedati je to nemogoče. Vsi udeleženci so iz dna duše hvaležni, da so imeli srečo in možnost videti toliko lepega in zanimivega.

Dvainsedemdeset izletnikov iz vseh dolin Slovenske Koroške, od Podjune do St. Lenarta pri sedmih studencih, v starosti od 16. do 70 let, ženske in moški, so odpotovali v soboto, dne 28. februarja, zvečer preko državne meje na Jesenice, kjer jih je že čakal zastopnik „Putnika“, Peter, ki jih je vso pot spremljal in vse potrebno uredil. Temu naj bo že na tem mestu izrečena iskrena zahvala za vso skrb in prizadevanje, ki jo je imel z izletniki, da je vse poteklo v najlepšem redu. Na Jesenicah so izletnikom odkazali tudi poseben primeren prostor. Ko se je vlak pričel pomikati, so vsi nestrno pričakovali, da bi dospeli čimprej v prestolnico Slovenije, v Ljubljano. Med temi jih je bilo nekaj, ki so po osvoboditvi šele prvič potovali v Slovenijo in njeno kulturno in gospodarsko središče.

Ko so se ustavili na ljubljanskem kolodvoru,

je vsem srce krepkeje utripalo, kar doživi vsakdo, ki pride v Ljubljano, posebno pa oni, ki so ta trenutek doživeli prvokrat po vojni. Vsi so pokazali izredno zanimanje za Ljubljano in občudovali številne nove zgradbe, med temi tudi novo moderno pošto palačo. Star mož iz St. Lenarta je izjavil „hvala Bogu, da sem vsaj enkrat v življenju Ljubljano videl, ker sem že toliko slišal praviti o tem središču slovenskega naroda“. Ta mož je bil tudi v nedeljo zjutraj na vse zgodaj na ulicah in spoznaval mesto.

Po prihodu v Ljubljano so se podali izletniki v hotel „Union“, kar je bila pripravljena večerja in prenočišča. Samoumevno je, da po večerji noben ni hotel takoj h počitku, posebno mlajši ne in so se razšli po ulicah, drugi pa so obiskali svoje znance in sorodnike. Nekateri pa so se znašli na nebotičniku in se ob akordih orkestra tudi malo zavrteli. Zjutraj je bila nedelja in le po kratkem spanju so bili zgodaj vsi na nogah in občudovali Ljubljano, ker odhod iz Ljubljane v Postojno je bil šele ob deveti uri. Nekateri so šli tudi k maši, ker so se hoteli prepričati, če so v Jugoslaviji cerkve res prazne in če res kdor koli zabranjuje ljudem obisk službe božje. Toda ugotovili so nasprotno, nemoteno se vrši služba božja in nihče nikomur ne dela ovir, če hoče izpolnjevati po svoji vesti, kar smatra za svojo versko izživljanje za potrebno. Isto je potrdil

tudi med izletniki navzoči gospod župnik, ki se je tudi udeležil tega edinstvenega izleta. Končno so izletniki ob devetih, že polni lepih vtisov iz Ljubljane spet sedeli v vlaku in drveli proti cilju Postojni. Ves čas jih je spremljalo prekrasno, že pomladansko vreme, kar je seveda razpoloženje še dvignilo. In proti poldnevju so dospeli na kraj hrepenenja, o katerem so vsi že slišali in brali ter se učili v šoli.

In končno, višek vsega, saj nihče ne more v besedi povedati, kakšne mogočne edinstvene vtise so napravili na vse brez icjemo mogočna naravna čuda v Postojnski jami. Čar te edinstvene čuda polne svetovnoznane jame bo ostal vsem v neizbrisnem spominu in vsehdo je samo zagotavljal: čudovito, prekrasno! Ta silni vtis je treba doživeti, ker drugače si vsega tega ne moreš predstavljati. Ko so pri pregledovanju jame in desetisočletnih pestro oblikovanih kapnikov dospeli do tako imenovane koncertne dvorane, radiški pevovodja Wrulich ni mogel drugače, kakor da je zbral pevce okoli sebe in zaorila je v tihoto naša koroška „Nmač čez izaro“. Prekrasen je bil učinek tega nastopa in kakor v svetišču so prislunili navzoči naši pesmi.

Ure, da dneve bi lahko gledali vedno nove zanimivosti in nova odkritja, ki so se korak za korakom odpirale od silnih vtisov zadivljenim izletnikom. Kakšen ponos je prevzel (Nadaljevanje na 4. strani)

Žamanje

Zelo skrbno in prav odlično so naša dekleta, tečajnice gospodinjstvo-kuharskega tečaja v Žamanjah, ki ga je organizirala Slovenska kmečka zveza, pripravila razstavo izdelkov kuharske umetnosti in ženskih ročnih del. Razstava, ki so jo otvorile zjutraj, je bila po kakovosti in raznovrstnosti razstavljenih predmetov odlični dokaz doseženih uspehov nekaj tednov vztrajnega in smotrnega dela. Voditeljici tečaja, Milki Wieserjevi, velja vse priznanje, da je znala dekletom posredovati in nakopičiti v kratkem času toliko praktičnega znanja na tem področju. Številni obiskovalci razstave niso mogli štediti s priznanjem in pohvalo ob pogledu na najrazličnejše predmete kuharske umetnosti, od preprostih jedil do najfinjših tort, mesnih izdelkov in raznovrstnih likerjev. Razstavo so poživila tudi prav okusno izdelana ročna dela. Obiskovalci pa razstavljenih kuharskih dobrot niso samo občudovali temveč tudi v korist tečaja vse kupili. Poleg praktičnega znanja kuharske umetnosti in ročnih del so tečajnice imele priložnost slišati še predavanja iz predmetov, ki spadajo v gospodinjstvo stroko.

Kakor je pri nas vedno v navadi, so dekleta tečajnice tudi tukaj pripravile ob zaključku tečaja družabno prireditev z živim kulturno-prosvetnim sporedom. Pripravile so ljubko igrice in mnogo lepega petja. Še fantje so pomagali in tudi nastopili z igro. Reči moramo, da so vsi sodelujoči najboljše doprinesli k

uspehu in so želi od navzočih, ki so do zadnjega kotička napolnili prostor pri Vižarju v Grabalji vasi, živahno odobravanje in priznanje. Za vse je bila prireditev lepo doživetje in so tako pustno nedeljo najlepše preživeli. Odujilo je samo, da škocijski kaplan Rovani hotel dati žamanjskim fantom na razpolago kulis, ki so last Slovenskega prosvetnega društva in ne morda kakšne farne mladine, in je celo izrazil neugodno mnenje o tečaju, ker da njega niso vprašali, če se naj bi tečaj vršil. Kljub temu pa je prireditev zelo zadovoljivo uspela.

Reportažo o poteku tečaja in petje tečajnic so sneli na trak in je bila dne 21. januarja odajana v celovškem radiu.

Naslednji ponedeljek zvečer so se dekleta tečajnice še enkrat zbrale okoli svoje voditeljice in so se od nje prav pristržno poslovile. Poslovilni sestanek je potekel v zelo priščnem razpoloženju in brez dvoma bodo tovariške vezi med tečajnicami in voditeljico trajne.

Ob koncu ne smemo mimo tega, da se ne bi iskreno zahvalili vsem, ki so k lepemu uspehu tečaja kakor koli pripomogli. Predvsem velja zahvala Slovenski kmečki zvezi, ki je tečaj organizirala, nadalje Mohorjevi družini, ki je dala radevolje lepe prostore na razpolago in prav posebno požrtvovalnemu organizatorju tečaja Kapu Koriju. Najlepšo plačilo vsem pa je samoumevno zadoščenje, da je tečaj dobro uspel in dosegel svoj namen.

St. Jakob v Rožu

Minulo nedeljo smo spremili k zadnjemu počitku po vsem Rožu znanega in spoštovanega Antoničevega očeta. Ogromna udeležba ljudstva pri pogrebu je zgovoren dokaz, kako zelo priljubljen je bil Antoničev oče. Rajni se je rodil leta 1859 pri p. d. Dobravcu v Podgorjah in je dosegel visoko starost 93 let. Pokojni je bil eden zadnjih še živih članov šentjakobskega pevskega društva „Rožica“, katerega soustanovitelj je bil tudi sam. Bil je tudi prvi predsednik Izobraževalnega društva „Kot“ v St. Jakobu, kakor tudi mnoga leta član slovenske požarne brambe. Dokler mu je še zdravje dopuščalo, se je udeleževal slovenskih prireditev in skoraj do zadnjih dni prebiral slovenske knjige in se zanimal za narodno življenje koroških Slovencev.

V slovo jim je na domu kakor tudi ob odprtem grobu zapel šentjakobski moški zbor žalostinke in kot poslednjo pesem „Polje, kdo bo tebe ljubil“, ki jo je rajni oče sam tudi najraje prepeval.

Ob odprtem grobu se je v nagovoru poslovil od rajnega domači gospod župnik in v imenu pevskega društva je vzel od njega slovo tov. Šimej Martinjak

Naj bo rajnemu Antoničevemu očetu lahka slovenska zemlja, za katero se je boril in kateri je žrtvoval vse svoje življenje.

Preostalim žalujočim pa izrekamo naše iskreno sožalje.

AVGUST ŠENO

49

Kmetje so molčali. Zdaj opazi Petrovo oko „advokata“, ki je kakor maček opazoval oborožene Petrove tovariše.

„Oho,“ se zasmeje Peter, „katera voda pa te je splavila semkaj, pritepena duša ciganska? Ali si pozabil, da te tukaj čakajo vislice?“

„Prišel sem, Peter,“ odgovori škodoželjni Šimen in se široko razkorači postavi pred Bošnjaka, „da javim tebi in tvojemu gospodarju, da so se mi rebra zacelila in da ima vsaka batina dva kraja, a vrv ne vpraša, ali je vrat kmečki ali gosposki.“

„Kaj, lump,“ skoči Bošnjak ves besen, „ti se upaš psovati mojega gospodarja! Fantje,“ in se obrne do svojih spremljevalcev „zvežite psa!“

Drmačič stopi nazaj, oboroženi hlapci vstanejo, da bi zgrabili Drmačiča, kmetje skočijo na noge in grozeče mrmrajo. Bošnjak zažvižga in v sobo skoči deset Tahijevih vojakov, ki so stali med vrati.

„Zvežite psa,“ kriči Bošnjak, „a vi, kmečka drhal, da se mi ne premaknete z mesta!“

Kar se dvigne s stola Ilija, razgali prsi in spregovori z gromovitim glasom:

„Ura je odbila, bratje! Za svobodo in našo pravico se dvigata kramp in motika! Kmet je svoj gospodar, doli Tah! Na noge!“

„Na noge!“ zagrmí množica in v vsaki roki zablešče sablje in puške. Bošnjak prebledi.

„Zvežite me!“ se zagrohota Drmačič.

„Na noge! V imenu Boga!“ vzkrikne Nožina in vrže v znak puško skozi okno. Namah navalj v sobo štirideset vojaško oboroženih kmetov in v hipu so ležali Tahijevi slugi zvezani na tleh. Puška za puško počí, s cerkvenega zvonika bije plat zvona, a iz daljave se odziva druge puške in zvonovi. Po vsem okraju hiti ljudstvo in se zbira pod orožje, po vsem okraju grmi skozi pustno noč gromoviti vzklik:

„V imenu božjem se dvigata kramp in motika za staro pravdo!“

XXXII.

„Kaj ste za božjo voljo tako prestrašeni?“ vpraša gospa Uršula Stepka, ki se je pravkar vrnil iz Zagreba v Mokrice.

„Slabo je,“ odgovori velikaš in začne, upirajoč oči v zemljo, nemirno hoditi gori in doli. „Kakšne novice prinašate? Ali so se kmetje res spuntali?“

„So se, žalibog.“

„Govorite, za Boga svetega!“

„Uzde so nam strgali iz rok. Ne vem, kaj naj porečem. Ko črni gavrani lete iz vseh strani zlovešči glasovi v banski dvorec. Prekleta re-

ka kmetov se razliva ko povodenj po vsem kraju. Ne puntajo se samo Tahijevi tlačani pod Susjedom in na Stubici. Kmetje baničini na Cesagradu so dvignili besne glave. Kastelan se jim je upiral, toda zažgali so grad, odnesli topove, kastelana pa odsekali glavo. Na Okički gori in okoli Kerestince se je dvignilo ljudstvo in razrušilo kerestinski dvorec. Draganški slivarji, tudi ti korakajo pod svojim plemiškim praporom na Jastrebarsko, da udarijo na bano. Krvnik Tahí je zaprl grajska vrata in nameril topove, da ohladi kmečke buče ob svojih krvavih zidovih. Toda kmetje grad oblegajo. Povsod po zasneženih ravninah vidite, kako se dolga vrsta razljučenih tlačanov vije ko črna kača in kako se lesketa svetlo orožje ko ostrba bodljika. Povsod se sliši plat zvona, povsod grom Tahijevih dvorci. Dirjal sem skozi Stupnik. V vasi ni ene same moške duše. Vsi so odšli na vojsko, ker to je res prava vojska. Gruča se pridruži gruči in postane četa, četa se zlije s četo in je vojska. A vse to se je dvignilo na mah ko velik oblak, iz katerega treska in grmi.“

„Ne gredo na Susjed, nad Tahija? Kam pa?“ vpraša Uršula.

„Kaj vem! Na zapad mahajo. Slišal sem, da so udrli preko Sotle na Štajersko.“

„Kaj hočejo Hrvatit tu na Štajerskem? Saj tu ni nobenega Tahija.“

„Kaj vem!“ srdito udari Stepo z ного — „toda čujte, kaj je to? Zvonovi zvonijo. Slišite kričanje?“ Stepko skoči k oknu in ga odpre.

„Zaboga! To je na mojem posestvu!“

V sobo plane ves prepaden mokriški kastelan.

„Gospodar!“ pravi, „huda nevarnost nam grozi. Vojska hrvaških kmetov stoji pod poveljstvom Ilije Gregoriča pri Dobovi in koraka na Brežice. Dva tisoč oboroženih ljudi. Štajerci se jim povsodi pridružujejo. A zlo je seglo tudi po nas. Vaši Jeseničani so razdajali mitnico in zasegli grajski brod. Iz Bregane so zapodili naše valpote in zvone z vsemi zvonovi. Po vaseh dirjajo konjeniki in možje stopajo oboroženi pod zastave in vzkrikajo, da gospodarjev ni več pa da korakajo na Dobovo, kjer si bodo segli v roko s Hrvati.“

„Moj Bog!“ vije Uršula roke, „izgubljeni smo!“

„Kastelan,“ zapove obupani Stepko, „zaklenite vrata, namerite topove, zberite hlapce! Koliko jih je?“

„Kakih štirideset.“

„Nič več?“

„Nič več.“

„Počakajte! Nesli boste pismo gospodu uskoškemu obrstlajntantu* Jošku Turau v Kostanjevico. Povejte mu, kako je z nami, in naj nam hitro pošlje 300 Uskokov ter dve vreči smodnika. Ali se nahaja Svrač v gradu?“

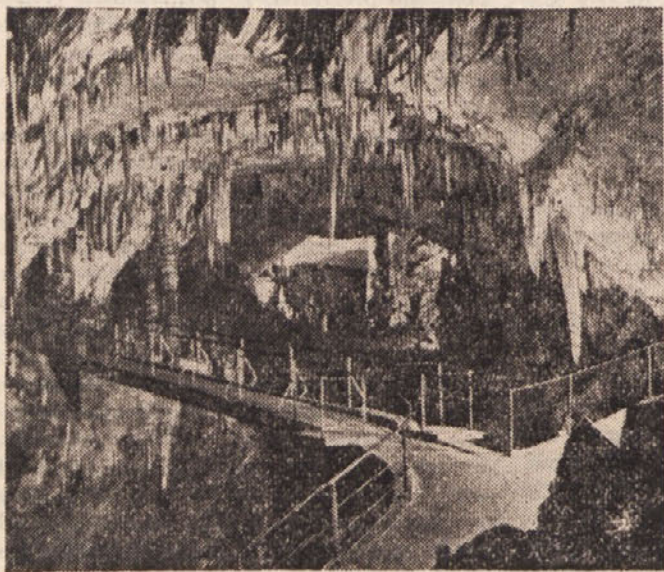
„Da.“

„K meni ga pošljite! Vi pa se takoj odpravite.“

* Podpolkovnik; čin graničarske vojske v žužemberskem okraju, kateri so pripadali Uskoki.

Postojna vedno bolj privlačna za izletnike

Svet v primorski kraški pokrajini je svojevrsten svet temnih kraških gozdov in goličav, kraške burje in vročega poletnega sonca. V njem se pa še posebej skriva čudoviti, bajni svet podzemskih jam s skrivnostnimi tokovi —

pronikalnicami in biserno iskrecimi kapniki. Prav ta svojevrstnost privablja leto za letom velike množice tujcev v Postojno in njeno bližnjo okolico. Podzemski svet Postojnske,

Prvi izlet...

(Nadaljevanje s 3. strani)

mal vse ob zavesti, da so te naravne lepote kraške pokrajine last jugoslovanskih narodov. Čas pa je potekel in treba je bilo spet na svetli dan.

Po prihodu iz jame je izletnike pričakovala kapela godbe jugoslovanske armade, ki jim je zaigrala nekaj komadov. Nato so se po dobrem okrepčilu spet vrnili v Ljubljano, kjer jih je čakalo spet drugo prijetno presenečenje. Prisostvovali so namreč operi, kakršno so nekateri tudi šele prvič v življenju poslušali. Čeprav so bili izletniki po veliki večini kmetijski ljudje iz naših vasi, je prekrasni umetniški užitek vse prevzel in zadivil. Globok vtis na vse je napravil s svojim krasnim in dovršenim umetnim petjem eden izmed priznanih tenoristov jugoslovanske opere. Prisostvovanje operi je bil za naše izletnike, kakor da bi se dvignili iz navadnega vsakdanjega življenja v lepši, idealnejši svet in bo tudi to doživetje ostalo vsem v trajnem spominu.

Še eno noč so se izletniki odpočili v Ljubljani, drugi dan pa so se od prestolnice Ljubljane in Slovenije poslovili, kjer so se med slovenskim narodom, s katerim nas vežejo ozke in trajne vezi, počutili med brati in sestrami kot zares med svojimi.

Izlet v Ljubljano in Postojno je bil za vse prekrasno in nepozabno doživetje, katerih občutkov z besedami niti izraziti ne morejo ter so iskreno hvaležni prireditelju izleta, uredništvu „Slovenskega vestnika“, ki je to nad vse uspelo potovanje organiziralo.

Pivke in Črne jame je privabil od osvoboditve do konca lanskega leta že nad milijon obiskovalcev. Milijonti obiskovalec je bila neka gospodinja iz Münchena, ki si je prišla ogledati jamo s „Putnikom“ iz Opatije. V minulemu letu je do 30. septembra obiskalo jamo 100.000 domačih turistov in 17.000 inozemcev. Preteklo leto je bilo res razdobje inozemskega turizma, saj je bil obisk še enkrat večji kot predlani.

Uprava kraških jam se je zelo potrudila in skuša še izboljšati naprave v jami predvsem pa železniško progo in razsvetljavo. Tudi dohod do svetovno znanega Predjamskega gradu se je izboljšal z zgraditvijo nove ceste skozi vas Bukovje do Predjame. Malokdo ve, da ima ta svojvrsten grad v svojih prostorih mali muzej dragocenih predmetov iz neolitske dobe, najdenih v jami pod gradom.

Vedno bolj postaja Postojna turistična postojanka zveznega merila. Vsaka delegacija in vsi inozemski turisti si ogledajo kraški podzemski svet. V začetku oktobra so obiskali Postojnsko jamo številni zastopniki inozemskih turističnih družb in sklenili prihodnje leto

zainteresirati turiste teh dežel podzemske lepote Slovenije.

Zato se Postojna že pripravlja na novo turistično sezono z olepšavo poslopij, graditvijo avtobusne postaje na glavnem trgu in z montiranjem številnih neonskih luči na glavnih poslopijih raznih gospodarskih obratov in gostinskih lokalov. Tudi v znanstvenem pogledu se je premaknilo življenje v Postojni, ki je postala središče kraških raziskavanj. Tu deluje v okviru Akademije Zavod za raziskovanje krasa, sekcija društva za raziskovanje jam in uprava kraških jam Slovenije. V skupni povezavi vseh teh ustanov so bili odkriti tudi popolnoma novi deli v postojnskem jamskem sistemu.

Izletniki v Postojno!

Lepi izlet v Ljubljano in Postojno vam bo nedvomno ostal nepozabno v spominu. Naš fotoreporter je ob tej priložnosti napravil nekaj posnetkov. Eno izmed skupinskih slik objavljamo v današnji številki. Originalne fotografije so seveda dosti lepše kakor v tisku in si jih o priložnosti lahko ogledate v našem uredništvu. Če bi hoteli imeti eno ali drugo za spomin, smo radevolje pripravili, da vam jo oskrbimo po najnižji možni ceni.

Obiščite nas, ko pridete v Celovec ali pa nam pismo sporočite svoje želje.

Uredništvo „Slovenskega vestnika“.

ZANIMIVOSTI

KNJIŽNICA DOLGOČASNIH KNJIG

Eno izmed najbolj nenavadnih knjižnic na svetu bo v kratkem dobilo britansko mesto Birmingham. Neki upokojeni oficir kolonialne vojske, ki živi v mestu, se je odločil, da bo osnoval „knjižnico dolgočasnih knjig“. S svojimi dolgoletnimi prihranki je pričel uredničevati to neobičajno zamisel, osnoval je celo žirijo, ki bo izbirala knjige. V žiriji so njegov sekretar, neki književni kritik in neki upokojen profesor književnosti.

PRAVDA ZA VELIKO KOLO V DUNAJSKEM PRATRU

Kdor pozna Dunaj, pr. sliši ime „Prater“, se tako spomni na orjaško kolo (Riesenrad), ki je postalo nekakšen simbol Dunaja, kakor je Eifflov stolp simbol Pariza. Kolo je bilo narejeno leta 1897. Njegov premer znaša 61 m, visoko pa je 65 m. Na njem je pritrjenih tucat vagončkov, iz katerih imajo obiskovalci lep razgled na Dunaj. Zadnje čase so vagončki zvečer razsvetljeni in Dunajčani vidijo orjaško kolo že od daleč.

In to kolo je zdaj v središču zamotane pravde zaradi njegovega lastništva. Svoj čas je bil lastnik židovski trgovec Edvard Steiner iz Prage. Zaradi Hitlerjeve antisemitske politike

pa ga je moral leta 1939 prodati. Pozneje je Steiner umrl v zloglasnem taborišču v Auschwitzu. Leta 1947 so bile trije izmed štirih novih lastnikov kolesa razglašani za vojne dobičkarje in njihove pravice do 80 odstotkov celotnega lastništva so prešle na državo.

Zdaj pa se je oglasila Steinerjeva hči, ki zahteva, naj ji očetovo lastnino vrnejo. Uprava državnih posesti pa pravi, da je bilo kolo med bombardiranjem hudo poškodovano in da so znašali stroški za popravila nad milijon šilingov. Hkrati tudi trije vojni dobičkarji napovedujejo revizijo procesa. Kolo pa se nemoteno dalje vrti.

ČE BI UGASNILA ZVEZDA SEVERNICA

Kadar hočeš poiskati na večernem nebu zvezdo Severnico, prenesi v isti smeri petkrat razdaljo med prvo in drugo zvezdo ozvezdja Velika voza. Svetla zvezda, na katero naletiš, je Severnica. Leži točno na severu. Njena svetloba, ki prihaja do nas, je stara 36 let, to se pravi, da se je odpravila na pot pred 36 leti. Ker poznamo hitrost svetlobe — 300.000 kilometrov na sekundo — lahko izračunamo kako ogromna je razdalja med Zemljo in Severnico. Potemtakem bi, če bi zdaj Severnica ugasnila, videli njeno svetlobo še polnih 36 let.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah:
6.20 Jutranja glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 9.05 Zeleni poslušalci — 10.15 in 15.00 Solska oddaja — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.10 Kar si želite — 17.10 Popoldanski koncert. Poročila dnevno ob: 7.00, 8.00, 12.30, 17.00, 20.00 in 22.00.

Sreda, 4. marec

10.45 Iz ženskega sveta — 11.00 Pozdrav za mesto in deželo — 14.30 Slov. poročila in objave. Za ženo in dom — 16.00 Kasperl pride v Funkhaus — 19.15 Vedre melodije — 20.15 Vesela oddaja.

Četrtek, 5. marec

10.45 Nasvet v življenjskih vprašanjih — 11.00 Solska oddaja — 14.30 Slov. poročila in objave. Kmetijska oddaja — 18.30 Za mladino — 20.15 „Slager-tombola“.

Petek, 6. marec

10.45 Za dom — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 14.30 Slov. poročila in objave. Okno v svet: Francija — 18.45 Kmečka oddaja — 20.15 Vesela večerna glasba.

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah:
5.30 Dobro jutro dragi poslušalci! — 7.00 Radijski koledar in pregled tiska.

Poročila dnevno ob: 5.45, 6.30, 12.30, 15.00, 22.00 — 19.00 Radijski dnevnik.

Sreda, 4. marec

13.00 Z obiskov pri pionirjih — 14.40 Igrajo Veseli godci — 15.10 Od melodije do melodije — 15.50 Zdravstveni nasveti — 19.40 Igrajo veliki zabavni orkestri — 20.00 Bernhard Shaw: Človek in nadčlovek (radijska igra).

Četrtek, 5. marec

13.00 Odgovarjamo na vprašanja pionirjev — 13.15 Igra Vaški kvintet, poje Franc Koren — 15.10 Zbori slovenske narodne pesmi — 16.00 Oddaja za žene — 17.50 Partizanski spomini — 20.00 Domače aktualnosti — 20.15 Slovenske narodne pesmi izvajajo zbori, solisti in ansambli.

Petek, 6. marec

14.00 V pesmi in plesu po naši deželi — 18.00 Urednikova beležnica in pionirska pošta — 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.15 Popularni stavki iz koncertov in simfonij — 21.00 „Svet v satiri in humorju“.

URADNE OBJAVE

Izpitni za rokodelske pomočnike

Vajenci za rokodelstvo, ki jim po učni pogodbi učna doba poteče najkasneje dne 30. junija t. l., se lahko prijavijo k pomladanskim izpitom za pomočnike. Prijavi se je treba na posebnem obrazcu, ki je za dobiti pri deželni udrugi v Celovcu, Bahnhofstrasse 40, in pri okrajnih uradih trgovske zbornice. Prijavni obrazec morajo učenci lastnoročno z rokopisom izpolniti in priložiti krstni list, življenjepis, učno pogodbo, zadnje spričevalo poklicne šole in učno potrdilo. Poleg tega je treba nakazati pristojbino za izpit v znesku 40 šilingov. Prijave se morajo predložiti pri pristojnih okrajnih uradih zbornic, v Celovcu, mesto in dežela, pa pri pristojnemu deželni udrugi. Prijave, ki ne bi bile pravilno izpolnjene ali ne bi bile podprte z zahtevanimi prilogami, bodo brez izjeme odklonjene.

Kastelan odbrzi in kmalu se prikaže pred graščakom kmet Ivan Svrač.

„Kaj želite vaša milost?“ hladno vpraša Svrač in opazuje Stepka izpod očesa.

„Ali vas je obsedel vrag? Kaj iščete na Štajerskem in Kranjskem?“ zavpije velikaš.

„Kaj jaz vem,“ skomizgne kmet z rameni, „saj veste, da sem vedno tu na vaši službi.“

„Ti moraš vedeti, kaj nameravamo.“

„Nič ne vem, gospod, sami jih vprašajte.“

„Ivan,“ pravi Stepko z blažjim glasom, „se di na konja in hiti k Ilji na Dobovo. Reci mu, naj se spomni našega dogovora, na katerega smo prisegli, naj se vrne in udari na Susjed.“

„Dobro,“ pravi čez nekaj časa Ivan, „samo ne vem, če bo hotel.“ Nato je odšel.

„Jaz grem v vas, tašča, da kmete pomirim. Ne recite Marti ničesar, da se ne bo preveč prestrašila.“

„Nikar ne hodite, zabogal!“ ga prosi Uršula.

„Mar mislite, da se Stepko Gregorjanec boji? Videli bomo. Zbogom!“

Ura mine za uro, a gospa Uršula jih je štela in tolažila sebe ter hčerko, katero je varala, da ni nič hudega. Ze se je bližala noč. Naposled se je gospodar vrnil in poklical taščo k sebi.

„Kako je?“ vpraša le-ta mračnega zeta.

„Ali se je kastelan vrnil?“

„Ne.“

„Kuga naj jih podavi vse!“ zaškrpne Stepko in stiska pesti. „Oddirjal sem z desetimi možmi do broda. Tam se je gnetlo na stotine kmetov — vsi pod orožjem, vsi kakor priprav-

ljeni na dolg pohod. Vsi so se po petdeset in petdeset vsakokrat prepeljali preko Save. Klical sem jih naj obstanejo, kam da jih goni hudič? A oni nič. Spodbodem konja in pridirjam do broda, da kmetom zastavim pot. Kam ste namenjeni, hudičji?“ kriknem. „K svojim bratom,“ mi odgovori star Jeseničan, „po svoje pravo.“

„Proti komu?“ — „Proti gospodi.“ — „Ali ne znate zločinci, da sem jaz vaš gospodar?“ — „Bili ste,“ odvrne stari obešenjak, „zdaj je drugačen red. Ne zastavljajte poti in izginite, če ne bi mogla biti nesreča!“ in pokaže s prstom na stotine kopij, ki so bila naperjena name. Minuto sem okleval, toda med drhaljo se sliši grozeče mrmranje in tolpa me odrine z brega.

Uršula je komaj dihala. „Ali se je Svrač vrnil?“ vpraša vsa prepadena.

„Vrnil.“

„Kaj je Ilja sporočil?“

„Prekasno, je rekel. Da smo ljudstvo ukanili, ker smo imeli skrivaj namen spraviti se s Tahijem. Sedaj pa gredo nad vso gospodo.“

„Kateri vrag neki nas je izdal?“ zadrhti Uršula.

„Oh, če bi ga poznal!“ dvigne Stepko pest.

„Poslal sem Svrača vdrugič. Da o spravi ni govora, naj pove, ker se je Zofija poročila z Miličem. Naj se vrnejo, ker jih bom dal vse na takniti na razenj.“

„In kakšen odgovor je prinesel nazaj Svrač?“

„Sploh se ni vrnil.“

„Nož se je obrnil proti nam,“ pravi Henigova, „Bog nas varuj!“

Gasper Posinger, upravitelj gradu v Brežicah, je rdel od jeze. Z bobnanjem je dal poklicati vse meščane na močni grad, da ga branijo pred Hrvati, ki so prihajali z Dobove. Kakšnih deset jih je prišlo, drugi so rekli: „Nočemo, sami ga branite.“

Tretjega svečana leta 1573. okoli poldne pridirja na brežiški trg konjenik, kmet Šantalič. Ogrnjen v narobe obrnjen ovčji kožuh, za klobukom trepetata petelinje pero. v desnici vihti sabljo, a v levici drži belo zastavo.

„Oj ljudje Brežičani! Pošteni meščani!“ zakliče vtem ko so ljudje prihiteli na pragove svojih hiš. „Poslušajte! Kapetan Ilja me pošilja k vam. Naša vojska koraka semkaj, vi pa se ne bojte! Nočemo vam nič hudega. Bratje smo in prijatelji. Nad gospodo gremo. Nočemo kavičnih davščin, nočemo mitnic, nočemo biča!“

„Nočemo biča!“ zagrmje ljudje.

„Torej,“ nadaljuje Šantalič, „postavite se na našo stran, predajte nam mesto!“

„Hočemo! Vaši smo!“ so kričali Brežičani. Ta hip se oglasi izmed množice debel človeček, brežiški župan Jure in na ves glas hrešči:

„Ubijte pljanega Hrvata! Mar nam bodo Hrvati pamet solili? Ali ste slišali, pogan nam hujska proti milostljivi gospodi. Ubijte ga, če ne, vas dam vse vtakniti v temnico.“ Možek srdito dvigne pest, a z gradu zamolklo počí velik top.

„Ha, ha! Doli župan! Doli lizun!“ besni množica. „Pravi čas je prišel Hrvat. Konec je gospode in suženjstva, se zakrohota Nikolaj Krobot in udari župana z dlanjo po trebuhu, da je takoj poljubil zemljo.“

„Brežičani,“ zavihti Krobot gorjačo, „ali ste ljudje?“

„Smol!“

„Brežičani, želite, da bi vas tudi poslej nemška gospoda tepla po ledjih in stikala po vaših možnjah?“

„Ne! Doli z gospodo! Hrvati naj pridejo! Ali nimamo prav, bratje?“

„Naj pridejo! Živeli Hrvati!“ kipi ljudstvo.

Ni minula ura, ko prikorakajo bobnajoč in vzklikajoč Hrvati. Bilo jih je dva tisoč hrvatskih in štajerskih kmetov. Pod belo zastavo s črnim križem so prišli, eni peš, drugi na konjih. Na čelu je jezdil Ilja Gregorič. Nikola Krobot je imel govor, Brežice so se predale in rdeče vince iz sodov debelega župana je krstilo obnovljeno staro pravdo. Toda Gregorič gromovito zakliče:

„Naprej, bratje! Čaka nas dolga pot!“

(Dalje)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek. Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 16—24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt.

Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2 Postschließfach 17.